

پژوهشی درباره‌ی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد مدیریت دولتی از حیث موضوع و روش: مورد مطالعه دانشگاه تهران

حمزه خواستار*

رحمان غفاری**

علی اصغر پورعزت***

الهام حیدری****

چکیده

در این مقاله ۱۸۴ پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی مدیریت دولتی دانشگاه تهران که در سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶ دفاع شده‌اند، با استفاده از چارچوب کلیری (۱۹۹۲، ۲۰۰۰) مورد بررسی قرار گرفت و روندهای موضوعی و روش‌های مورد استفاده در آن‌ها با روش تحلیل محتوا مطالعه شد. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که می‌توان برخی روندهای کلی را در موضوع‌های انتخاب‌شده و روش‌های به کار رفته در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد مدیریت دولتی شناسایی کرد. نتایج نشان‌دهنده‌ی آن است که بیشتر پایان‌نامه‌ها بر سه حوزه‌ی اصلی منابع انسانی (۷۹ مورد)، رفتار سازمانی (۷۸ مورد) و تئوری و طراحی سازمان (۷۲ مورد) تمرکز داشته‌اند و حوزه‌ی موضوع‌های مرتبط با مدیریت دولتی و خط‌مشی‌گذاری چندان مورد توجه نبوده است. ضمن این‌که از لحاظ فنون آماری مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل یافته‌ها، اکثر پایان‌نامه‌ها از فنون همبستگی (۱۳۲ مورد)، تحلیل واریانس (۷۲ مورد) یا آزمون تفاوت میانگین‌ها (۶۹ مورد) استفاده کرده‌اند. از نظر ابزار گردآوری اطلاعات نیز اکثر پایان‌نامه‌ها (۱۷۴ مورد) از ابزار پرسش‌نامه استفاده کرده‌اند، هر چند برخی از آن‌ها از مصاحبه (۴۳ مورد)، مطالعه‌ی اسناد (۳۶ مورد) و مشاهده (۴ مورد) سود جستند.

مفاهیم کلیدی: مدیریت دولتی، روش‌شناسی، موضوع‌شناسی، پژوهش‌های دانشگاهی

* دانشجوی دکتری سیاست‌گذاری در بخش عمومی دانشگاه تهران

** دانشجوی دکتری سیاست‌گذاری در بخش عمومی دانشگاه تهران

*** دانشیار دانشکده‌ی مدیریت دانشگاه تهران

**** دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت دولتی دانشگاه تهران

مقدمه

از آنجا که اهمیت تحصیلات تکمیلی به لحاظ سوگیری آن به سوی تلفیق آموزش و پژوهش، برای تولید دانش است، در این دوره فراگرد تدوین پایان نامه از اهم موضوع‌هایی است که باید مورد توجه قرار گیرد (نیلی، نصر و اکبری، ۱۳۸۶). در ضمن دوره‌ی تدوین پایان نامه فرصتی منحصر به فرد برای آموزش روش پژوهش و تولید دانش به دانشجویان محسوب می‌شود (راولی و اسلاک، ۲۰۰۴). برابر ماده‌ی ۱۵ آیین‌نامه‌ی آموزشی کارشناسی ارشد ناپیوسته، پایان نامه آخرین بخش دوره است که طی آن دانشجو موظف می‌شود در یک زمینه‌ی مربوط به رشته‌ی تحصیلی خود زیر نظر استاد راهنما به تحقیق و تتبع بپردازد (نیلی و دیگران، ۱۳۸۶). بر این اساس، سالیانه صدها دانشجوی تحصیلات تکمیلی کشور، به تدوین پایان نامه‌های خود در حوزه‌های متفاوت رشته‌ی مدیریت می‌پردازند. این یکی از مهم‌ترین سرمایه‌های ملی است، ولی متأسفانه پژوهش‌های اندکی برای ارزیابی دستاورد آن انجام شده است. البته این امر منحصر به ایران نیست و می‌توان گفت در سطح جهان قابل بررسی است؛ با این حال تا کنون ارزیابی‌های اندکی به صورت نظام‌یافته در مورد ویژگی‌های پایان نامه‌های این رشته از دانش انجام پذیرفته است (چانگ و هسیه، ۱۹۹۷).

تردیدی نیست که مطالعه و بررسی تلاش‌های تحقیقاتی پیشین، به درک مناسب روندهای پژوهشی و مرزهای هر حوزه یا رشته از دانش منجر می‌گردد. هدف از تحقیق کنونی نیز، مطالعه و تشخیص روندهای روش‌شناسی و موضوع‌شناسی، در حوزه‌ی مدیریت دولتی است. اهمیت این مسأله از آنجا ناشی می‌شود که مدیریت دولتی به عنوان یک رشته‌ی مورد مطالعه‌ی دانشگاهی مد نظر محققان، در حوزه‌های آکادمیک و عملیاتی قرار گرفته است. الزامات برساخته از این روند، داشتن پایگاه علمی معتبر و حل مسائل عمومی و دولتی در کشور است. در این راستا پایان نامه‌های دانشجویان در سطح کارشناسی ارشد و دکتری متحمل بار سنگینی همچون شناسایی مسائل عمومی، ایجاد راه‌هایی برای برون‌رفت از این مسائل، معرفی روش‌های نوین اداره‌ی دولت و حکومت به جامعه و نهایتاً نقش ارزیابی علمی سازمان‌ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی است. اما متأسفانه ابهام در انجام این نقش توسط پایان نامه‌ها مشاهده می‌شود. آن‌ها به جای بررسی و مسائل مطرح در حوزه‌ی اجرایی مدیریت دولتی، به سمت مباحث و طرح مسائلی می‌پردازند که در درجه‌ی نخست ممکن است در حوزه‌ی مطالعات مدیریت دولتی نباشد. همچنین این تحقیقات خاستگاهی غیر از

مسائل درونی کشور ما دارد و عمدتاً به طرح مباحثی منجر می‌شود که شاید تنها اسمی از آن در محافل علمی و نه حوزه‌های عملیاتی، وجود دارد. از جمله پیامدهای این مسأله می‌توان به این مورد اشاره کرد که با وجود ارائه‌ی پایان‌نامه‌های بسیار زیاد در رشته‌ی مدیریت دولتی، مسائل و مشکلات کشور بعضاً بدون پاسخ باقی مانده است.

با توجه به این وضعیت سؤال اصلی تحقیق حاضر این است که آیا پایان‌نامه‌هایی که در رشته‌ی مدیریت دولتی در دانشگاه تهران (به عنوان یک دانشگاه مادر) ارائه می‌شوند شامل موضوع‌ها و مسائل عمومی و دولتی کشور هستند یا خیر؟ همچنین در تحقیق کنونی به این سؤال پاسخ داده می‌شود که پایان‌نامه‌هایی که توسط دانشجویان رشته‌ی مدیریت دولتی ارائه شده‌اند از حیث روش، شیوه‌ی تحلیل و ابزار گردآوری اطلاعات چه روندهایی را دنبال کرده‌اند؟ با توجه به تعداد روزافزون دانش‌پژوهان این رشته، پژوهش حاضر به موردکاوی در دانشگاه تهران محدود شده است. در این تحقیق با استفاده از استراتژی تحلیل محتوا به پاسخگویی به سؤالات مطرح‌شده پرداخته شده است. مخاطبان این پژوهش دانشجویان تحصیلات تکمیلی، استادان راهنما و مشاور پایان‌نامه‌ها، اعضای شوراهای تصویب‌کننده و ناظر بر پایان‌نامه‌ها و همچنین واحدهای تحقیق و توسعه در سازمان‌های بخش عمومی هستند.

پیشینه‌ی تحقیق

نگارش پایان‌نامه مهم‌ترین بخش از زندگی دانشجویان تحصیلات تکمیلی است (براوز، ۲۰۰۰). پایان‌نامه، نوشته‌ی مفصلی است که به وسیله‌ی یک دانشجو، جهت دریافت مدرک کارشناسی ارشد به نگارش درمی‌آید. در اغلب موارد، تدوین پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، اولین فعالیت پژوهشی مستقل و مدون دانشجوی تحصیلات تکمیلی به حساب می‌آید که می‌تواند برای وی تجارب متعددی را به همراه داشته باشد (نیلی و دیگران، ۱۳۸۶). تدوین پایان‌نامه مجال برای یادگیری در محیط واقعی است؛ از این رو می‌توان هر پایان‌نامه را انعکاس‌دهنده‌ی بخشی از فرهنگ فکری و دانشگاهی یک جامعه فرض کرد. ضمن این‌که پایان‌نامه نشان‌دهنده‌ی توانایی‌های یادگیری، مهارت‌های فنی و بهبود قدرت نگارش و تحلیل هر دانشجو است. انتشار هر پایان‌نامه در محافل علمی معتبر، ممکن است اعتبار علمی استاد راهنما را در بین استادان دیگر ارتقا دهد و مهم‌تر از همه آن‌که پایان‌نامه‌ها

بر روند انتقال دانش در هر رشته‌ی علمی و زمینه‌های دیگر مرتبط با آن تأثیر می‌گذارند (ایزاک، کوینلان و واکر، ۱۹۹۲). از این رو می‌توان فرض کرد در نگارش پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد، به طور وسیعی از مهارت‌ها و دانش دانشجویان و استادان استفاده می‌شود (راولی و اسلاک، ۲۰۰۴) زیرا پایان‌نامه، نتیجه‌ی مهم همکاری استاد و دانشجو است. در طول دوره‌ی پایان‌نامه‌نویسی، دانشجویان از توانایی‌ها و استعداد‌های خود آگاه می‌شوند و استادان در این مهم و همچنین در تشخیص جنبه‌های قابل ملاحظه‌ی رشته به ایشان کمک می‌کنند (دفت، گریفین و بیتس، ۱۹۸۷). این ارتباط به ایجاد فرصت‌هایی برای مبادله و آموزش در فضای فنی و کسب مهارت‌های مورد نیاز برای موفقیت در مسیر شغلی آنان در رشته‌ی مدیریت می‌انجامد (کاکمار، دومکه-دامونته، وال و ماهونی، ۲۰۰۲).

حوزه‌ی مدیریت دولتی به عنوان یک مفهوم بین‌رشته‌ای از جایگاه مهمی در عرصه‌ی اجرایی جامعه برخوردار است. تصمیم‌گیری و خط‌مشی‌گذاری در سازمان‌های دولتی بر تمامی حوزه‌های دیگر جامعه تأثیر می‌گذارد. اما با این وجود به نظر می‌رسد این حوزه در بخش آکادمیک به خوبی پیشرفت نکرده است و چشم‌انداز علمی رشته‌ی مدیریت دولتی منطبق با نیازهای جامعه و بخش اجرایی نیست. برای مثال گزارش انجمن ملی مدارس مدیریت دولتی (NASPAA) در زمینه‌ی وضعیت تحقیقات پایان‌نامه‌های مدیریت دولتی، این نکته را آشکار ساخته است که در تحقیقات مدیریت دولتی، جریان‌های توسعه‌ی دانش بسیار اندک و ضعیف هستند و این تحقیقات نسبت به تحقیقات مشابه در حوزه‌های علمی دیگر، کمتر موجب توسعه‌ی دانش شده‌اند (کلیری، ۱۹۹۲). آدامز و وایت (۱۹۹۴) در پژوهش خود دریافتند پژوهشگران رشته‌ی مدیریت دولتی و حوزه‌های مرتبط با آن، استانداردهای نامتجانسی را در مورد تحقیقات پایان‌نامه‌ای مد نظر دارند. مرور پژوهش‌های پیشین نیز نشان می‌دهد کیفیت بسیاری از پایان‌نامه‌های رشته‌ی مدیریت دولتی از نظر چارچوب‌های تئوریک، طرح پژوهش و همچنین اهمیت آن، مورد تردید است (کلیری، ۲۰۰۰).

کلیری (۲۰۰۰) یکی از مهم‌ترین پژوهش‌های انجام‌گرفته در زمینه‌ی پایان‌نامه‌های مدیریت دولتی است. وی به بررسی رساله‌های دوره‌ی دکتری دانشگاه‌های امریکا پرداخت و چارچوب مناسبی را برای مقایسه بر مبنای موضوع‌شناسی و روش‌شناسی پایان‌نامه‌ها ارائه داد. در امتداد پژوهش‌های مشابهی در سال‌های ۱۹۸۱ و ۱۹۹۱، امکان نوعی مطالعه‌ی تطبیقی در طی زمان برای مقایسه فراهم آمده است. در این مجموعه‌ی پژوهش‌ها، شش معیار یا ضابطه‌ی کلی مورد استفاده قرار گرفته‌اند که در قالب پرسش‌های زیر قابل طرحند:

- آیا پایان‌نامه یک هدف مشخص پژوهشی را دنبال می‌کند؟
- آیا طرح تحقیق مشخصی برای پایان‌نامه مورد استفاده قرار گرفته است؟
- آیا پژوهش یک تئوری موجود را آزمون می‌کند؟
- آیا پژوهش با نتیجه‌گیری علی به پایان می‌رسد؟
- آیا عنوان پژوهش از موضوع‌های مطرح در مدیریت دولتی است؟
- آیا پژوهش پرسشی نو را مطرح می‌کند؟ (کلیری، ۲۰۰۰)

در پاسخ به پرسش نخست یا مشخص بودن هدف پژوهش، از سال ۱۹۸۱ تا ۱۹۹۸، نوعی روال رو به بهبود مشاهده شده است. در رابطه با روایی روش‌شناسی یا وجود طرح تحقیق نیز از سال ۱۹۸۱ تا ۱۹۹۸ روال رو به رشدی مشاهده می‌شود. در ارتباط با تئوری‌آزمایی نیز، رشد فزاینده‌ای از سال ۱۹۸۱ تا ۱۹۹۱ وجود داشته، ولی این روند در سال ۱۹۹۸ کاهش یافته است. درباره‌ی معیار چهارم یا مطالعه درباره‌ی نوعی رابطه‌ی علی، مشاهده می‌شود در طی سه دوره، تغییرات بسیار زیادی نسبت به دوره‌ی پیشین وجود داشته است؛ یعنی روند کلی پایان‌نامه‌ها به سوی افزایش تبیین علی پدیده‌ها است. درباره‌ی معیار پنجم یا استفاده از عناوین مرتبط نیز در پژوهش دوره‌ی دوم نسبت به دوره‌ی اول کاهش و در پژوهش دوره‌ی سوم (۱۹۹۸) نسبت به دوره‌ی دوم نوعی بهبود مشاهده می‌شود. درباره‌ی معیار ششم می‌توان گفت در سال ۱۹۸۱ درصد اندکی، شرایط این معیار را احصا نموده‌اند، ولی با جهشی قابل توجه در سال ۱۹۹۱ وضعیت بهبود، اما در سال ۱۹۹۸ این روند اندکی کاهش یافته است (کلیری، ۲۰۰۰).

با توجه به پیشینه‌ی تحقیق بررسی‌شده چارچوب نظری تحقیق کنونی شامل طرح تحقیق پایان‌نامه‌ها (ابزارها و شیوه‌ها) و عنوان تحقیق برگرفته از دو مقاله‌ی کلیری در سال‌های ۱۹۹۲ و ۲۰۰۰، سطح تجزیه و تحلیل پایان‌نامه‌ها برگرفته از مطالعه‌ی کلاین، دانسرو و هال (۱۹۹۴) و کلاین و کوزلوسکی (۲۰۰۰) و فنون آماری مورد استفاده نیز برگرفته از تحقیقات بالوگلو و آسانت (۱۹۹۹)، گرازر و استیف (۱۹۸۷) و رید و اندرک (۱۹۸۹) می‌باشد. با توجه به این چارچوب، پژوهش کنونی با این هدف انجام می‌شود که روند موضوع‌شناسی و روش‌شناسی در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد مدیریت دولتی دانشگاه تهران را با استفاده از روش تحلیل محتوا مورد بررسی قرار دهد.

جدول ۱ - چارچوب نظری تحقیق

ردیف	ویژگی مورد نظر در پایان نامه‌ها	دامنه (ابعاد)
۱	موضوع پایان نامه (کلیری، ۲۰۰۰)	تئوری و طراحی سازمان مدیریت منابع انسانی مدیریت رفتار سازمانی سازمان و مدیریت دولتی سایر موضوعها
۲	فنون آماری مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل داده‌ها (بالوگلو و آسانت، ۱۹۹۹)	همبستگی تحلیل واریانس آزمون تفاوت میانگین‌ها تحلیل رگرسیون و سری‌های زمانی آزمون نسبت‌ها (دوجمله‌ای) توصیفی / ابتدایی تحلیل عاملی مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) تحلیل محتوا و روش‌های کیفی روش‌های ناپارامتریک تحلیل کوواریانس روش‌های پژوهش عملیاتی تحلیل مارکوف
۳	شیوه‌ی گردآوری اطلاعات (بالوگلو و آسانت، ۱۹۹۹؛ رید و اندرک، ۱۹۸۹)	پیمایش و مطالعات میدانی اطلاعات و مستندات بایگانی شده پیمایش تلفنی
۴	روش نمونه‌گیری (رید و اندرک، ۱۹۸۹)	تصادفی غیرتصادفی
۵	ابزارهای گردآوری اطلاعات (بالوگلو و آسانت، ۱۹۹۹؛ گرازر و استیف، ۱۹۸۷)	پرسشنامه مصاحبه مطالعه‌ی اسناد مشاهده

ردیف	ویژگی مورد نظر در پایان‌نامه‌ها	دامنه (ابعاد)
۶	سطح تجزیه و تحلیل (کلاین و همکاران، ۱۹۹۴؛ کلاین و کوزلوسکی، ۲۰۰۰)	فردی گروهی و واحدی سازمانی صنعت جمعیت‌های سازمانی ملی

روش تحقیق

در تحقیق کنونی روش‌ها و موضوع‌های ۱۸۴ پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی مدیریت دولتی دانشگاه تهران در سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶ مورد بررسی قرار گرفت. گردآوری اطلاعات، طی دو مرحله‌ی اصلی انجام گرفت؛ در ابتدا، کل پایان‌نامه‌های رشته‌ی مدیریت دولتی موجود در کتابخانه‌ی دانشکده‌ی مدیریت دانشگاه تهران از سال ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶ مورد بررسی قرار گرفت و معیارهای مورد نظر پژوهشگران بر اساس آن‌ها دسته‌بندی شد. در این مرحله پایان‌نامه‌ها پس از شناسایی و انتخاب بر اساس شماره‌ی رده‌بندی کتابخانه، کدگذاری و بر مبنای موضوع‌ها و روش‌های مورد استفاده دسته‌بندی شد. معیار دسته‌بندی روش‌های تحقیق و موضوع‌های پایان‌نامه‌ها، از طریق منابع متنوعی به دست آمد و با شرایط خاص تحقیق کنونی انطباق داده شد (بالوگلو و آسانت، ۱۹۹۹؛ کلیری، ۱۹۹۲، ۲۰۰۰). دسته‌بندی فنون آماری به کار رفته در پایان‌نامه‌ها نیز با در نظر گرفتن فنون عمده‌ی آماری متداول در علوم اجتماعی حاصل شد. البته این دسته‌بندی در تحقیقات مشابه قبلی مورد استفاده قرار گرفته بود (آدامز و وایت، ۱۹۹۴؛ گرازز و استیف، ۱۹۸۷؛ رید و اندرک، ۱۹۸۹). در مرحله‌ی دوم، پژوهشگران با تهیه‌ی کاربرگی، برای گردآوری اطلاعات، اقدام به تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های مذکور نمودند. عمده‌ترین گزاره‌های مورد بررسی در پایان‌نامه‌ها عبارتند از موضوع، فنون آماری مورد استفاده، شیوه‌ی گردآوری اطلاعات، اندازه‌ی نمونه‌ها، روش‌های نمونه‌گیری، ابزارهای گردآوری اطلاعات و سطح تجزیه و تحلیل در آن‌ها.

یافته‌های پژوهش

در جریان پژوهش از نوعی جدول‌بندی تقاطعی داده‌ها برای تحلیل یافته‌ها بر مبنای موضوع، روش و سال دفاع از پایان‌نامه استفاده شد. ابتدا یافته‌های مربوط به موضوع‌های پایان‌نامه‌ها در جداول ۲ و ۳ ارائه شد. سپس فنون آماری مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها در جدول ۴ دسته‌بندی شد. سایر یافته‌های مربوط به شیوه‌ی گردآوری اطلاعات، اندازه‌ی نمونه، روش نمونه‌گیری، ابزارهای گردآوری اطلاعات و سطح تجزیه و تحلیل پایان‌نامه‌ها نیز در جداول ۵ و ۶ ارائه گردید.

موضوع‌شناسی پایان‌نامه‌ها: انتخاب موضوع مرحله‌ی بسیار مهمی در ارتباط بین دانشجویان کارشناسی ارشد و استادان است. این مهم مبنای کار پژوهش و نگارش پایان‌نامه است. چنان‌چه موضوع انتخاب‌شده مورد علاقه‌ی دانشجو نباشد، به سختی جنبه‌های متفاوت آن مورد بررسی عمیق و تأمل‌وی قرار خواهد گرفت (شپارد، نیار و سامر، ۲۰۰۰). نتایج پژوهش‌ها نشان‌دهنده‌ی آن است که تعریف و مشخص کردن موضوع پایان‌نامه در رشته‌ی مدیریت دولتی، نسبت به سایر رشته‌ها دشوارتر است (ایزاک و دیگران، ۱۹۹۲). برخی معتقدند استادان باید موضوع را به دانشجویان پیشنهاد دهند. در حالی که معمولاً دانشجویان در زمان انتخاب موضوع پایان‌نامه، به نقش‌ها و رتبه‌های دانشگاهی استادان، موقعیت اجتماعی آنان، شبکه‌های قدرت تشکیل‌شده توسط آنان و مهارت‌های آموزشی ایشان توجه دارند (کاکمار و دیگران، ۲۰۰۲).

به هر حال یافته‌های حاصل از بررسی ۱۸۴ پایان‌نامه‌ی رشته‌ی مدیریت دولتی نشان می‌دهد موضوع پایان‌نامه‌های بررسی‌شده را می‌توان به پنج دسته‌ی کلی طبقه‌بندی کرد. این دسته‌ها عبارتند از تئوری و طراحی سازمان، منابع انسانی، رفتار سازمانی، مدیریت دولتی و سازمان‌های دولتی و دسته‌ای با عنوان سایر موضوع‌ها. یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهد حدود ۹۱ درصد از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌ی مدیریت دولتی به بررسی موضوع‌هایی در سه حوزه‌ی منابع انسانی (۷۹ مورد)، رفتار سازمانی (۷۸ مورد) و تئوری و طراحی سازمان (۷۲ مورد) پرداخته‌اند. پنج درصد از پایان‌نامه‌ها نیز به موضوع‌هایی در حوزه‌ی سازمان‌های دولتی و مدیریت دولتی (۱۳ مورد) پرداخته‌اند. ضمن این‌که حدود چهار درصد از موضوع‌های پایان‌نامه‌های مدیریت دولتی نیز (۱۰ مورد) به بررسی موضوع‌هایی

پرداخته‌اند که خارج از چهار حوزه‌ی اصلی قرار دارد و ارتباط چندانی با مباحث مطروحه در نظریه‌ی سازمان و مدیریت دولتی ندارد.

جدول ۲ - موضوع‌شناسی پایان‌نامه‌ها در حوزه‌های پنج‌گانه‌ی تحقیق

<p>۳- مدیریت رفتار سازمانی (۷۸)</p> <p>۳-۱. سبک رهبری و مهارت‌های مدیریتی (۱۲)</p> <p>۳-۲. انگیزش (۸)</p> <p>۳-۳. رضایت شغلی (۵)</p> <p>۳-۴. فشار روانی (۲)</p> <p>۳-۵. رفتار سیاسی و تعارض (۲)</p> <p>۳-۶. ارتباطات درون سازمانی (۶)</p> <p>۳-۷. اثربخشی (۷)</p> <p>۳-۸. تعهد سازمانی و وجدان کاری (۵)</p> <p>۳-۹. مدیریت مشارکتی و نظام پیشنهادها (۱۵)</p> <p>۳-۱۰. نیازهای سلسله‌مراتبی (۳)</p> <p>۳-۱۱. خلاقیت و نوآوری (۶)</p> <p>۳-۱۲. رفتار شهروندی سازمانی (۵)</p> <p>۳-۱۳. عدالت در سازمان (۲)</p>	<p>۱. تئوری و طراحی سازمان (۷۲)</p> <p>۱-۱. ساختار سازمانی (۲۴)</p> <p>۱-۲. تصمیم‌گیری (۵)</p> <p>۱-۳. سیستم اطلاعاتی مدیریت (۷)</p> <p>۱-۴. بهبود و تحول سازمانی (۵)</p> <p>۱-۵. پویایی سازمانی (۳)</p> <p>۱-۶. نظارت و کنترل (۱)</p> <p>۱-۷. مدیریت و برنامه‌ریزی استراتژیک (۴)</p> <p>۱-۸. فرهنگ سازمانی (۱۸)</p> <p>۱-۹. نظریه‌های سازمان و مدیریت (۱)</p> <p>۱-۱۰. منابع مالی سازمان و سرمایه‌ی مادی (۴)</p>
<p>۴. سازمان و مدیریت دولتی (۱۳)</p> <p>۴-۱. بودجه و مالیات‌ها (۴)</p> <p>۴-۲. خصوصی‌سازی (۱)</p> <p>۴-۳. پاسخگویی و مسئولیت اجتماعی (۱)</p> <p>۴-۴. رضایت کاربران نهایی خدمات دولتی (۲)</p> <p>۴-۵. حکومت الکترونیک (۲)</p> <p>۴-۶. اعتماد عمومی (۱)</p> <p>۴-۷. خطمشی‌گذاری عمومی (۱)</p> <p>۴-۸. حمل و نقل (۱)</p>	<p>۲. مدیریت منابع انسانی (۷۹)</p> <p>۲-۱. برنامه‌ریزی و استراتژی توسعه‌ی منابع انسانی (۶)</p> <p>۲-۲. عملکرد اعضای سازمان (۷)</p> <p>۲-۳. جذب و نگهداری (۳)</p> <p>۲-۴. انتخاب و انتصاب (۱)</p> <p>۲-۵. آموزش (۶)</p> <p>۲-۶. ارزشیابی عملکرد (۸)</p> <p>۲-۷. ارتقا و انتقال (۴)</p>

۵- سایر موضوعها (۱۰)	۲-۸. مشارکت و مدیریت زنان (۳)
۵-۱. اکت تحصیلی دانش‌آموزان (۲)	۲-۹. ارزشیابی و طبقه‌بندی مشاغل (۲)
۵-۲. اقتصاد روستایی (۳)	۲-۱۰. ساختار منابع انسانی (۲)
۵-۳. اقتصاد بانکی و قرضه‌ی عمومی (۲)	۲-۱۱. کارآیی و بهره‌وری منابع انسانی (۲۶)
۵-۴. کیفیت خدمات (۲)	۲-۱۲. توانمندسازی کارکنان (۴)
۵-۵. بازاریابی (۱)	۲-۱۳. پژوهش و توسعه (۲)
	۲-۱۴. یادگیری سازمانی (۲)
	۲-۱۵. انضباط سازمانی (۱)
	۲-۱۶. نظام پیشنهادها (۱)
	۲-۱۷. سرمایه‌های غیرمادی سازمان (۱)
توضیح: برخی از پایان‌نامه‌ها بیشتر از یک موضوع را مورد بررسی قرار داده‌اند.	

جدول ۳ روند موضوع‌شناسی پایان‌نامه‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد. در این جدول مشاهده می‌شود، دسته‌های موضوعی منابع انسانی، رفتار سازمانی و تئوری و طراحی سازمان در دوره‌های گوناگون از بیشترین اقبال برخوردار بوده‌اند. این مهم در مطالعات قبلی در سایر کشورها نیز مورد تأکید بوده است (کلیری، ۱۹۹۲). البته روند انتخاب موضوع در سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶ نشان می‌دهد علاقه به مطالعه در حوزه‌ی تئوری و طراحی سازمان در پایان‌نامه‌های مدیریت دولتی کاهش یافته است. ولی منابع انسانی و رفتار سازمانی هنوز مورد توجهند و موضوع‌های مرتبط با آن‌ها در روندی تکراری در پایان‌نامه‌ها مورد مطالعه قرار می‌گیرد (استوک و براودوس، ۲۰۰۶). این روند نیز تا حدودی تابع روندهای جهانی است. البته توجه به موضوع‌هایی در حوزه‌ی سازمان‌های دولتی اندکی افزایش یافته است (سه پایان‌نامه در سال ۱۳۸۶)، اما هنوز از نسبت قابل توجهی برخوردار نیست. پژوهش‌های قبلی نیز نشان می‌دهد تعداد کمی از پایان‌نامه‌های نوشته‌شده در سال ۱۹۹۸ درباره‌ی عناوینی هستند که برای حوزه‌ی مدیریت دولتی مهم تلقی می‌شوند (کلیری، ۱۹۹۲).

فنون آماری مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها: تحقیقات قبلی نشان می‌دهد که از نظر نوع تحقیق، پایان‌نامه‌های بسیار اندکی (در حدود ۵ درصد) در رشته‌ی مدیریت دولتی به تحقیقات تئوریک پرداخته‌اند و ۸۴ درصد از آن‌ها به تحقیقات تجربی، دو درصد به تحقیقات تاریخی و یک درصد به پژوهش‌هایی از نوع تحقیق در عملیات پرداخته‌اند (آدامز و وایت، ۱۹۹۴).

جدول ۳ - روند موضوع‌شناسی پایان‌نامه‌ها در سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶

مجموع سطر	سال دفاع از پایان‌نامه										حوزه
	۸۶	۸۵	۸۴	۸۳	۸۲	۸۱	۸۰	۷۹	۷۸	۷۷	
۷۹	۷	۸	۷	۳	۶	۷	۱۱	۱۷	۴	۹	منابع انسانی
۷۸	۵	۴	۱۰	۹	۵	۱۲	۴	۱۲	۸	۹	رفتار سازمانی
۷۲	۳	۵	۱۲	۶	۴	۱۱	۵	۷	۵	۱۴	تئوری و طراحی سازمان
۱۳	۳	۲	۱	۱	-	-	-	۳	۲	۱	سازمان و مدیریت دولتی
۱۰	۱	-	۱	-	-	۱	۱	۳	۲	۱	سایر موضوع‌ها
۲۵۲	۱۹	۱۹	۳۱	۱۹	۱۵	۳۱	۲۱	۴۲	۲۱	۳۴	مجموع ستون

توضیح: برخی از پایان‌نامه‌ها بیشتر از یک موضوع را مورد بررسی قرار داده‌اند.

جدول ۴ - فنون آماری مورد استفاده‌ی پایان‌نامه‌ها در سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶

مجموع سطر	سال دفاع از پایان‌نامه										فن آماری مورد استفاده
	۸۶	۸۵	۸۴	۸۳	۸۲	۸۱	۸۰	۷۹	۷۸	۷۷	
۱۳۲	۸	۸	۱۸	۹	۱۱	۱۹	۱۲	۲۲	۹	۱۶	همبستگی
۷۲	۲	۷	۸	۶	۴	۱۰	۸	۱۳	۷	۷	تحلیل واریانس
۶۹	۴	۲	۸	۲	۱	۵	۶	۱۷	۸	۱۶	آزمون تفاوت میانگین‌ها
۱۵	۱	-	۴	-	۱	۳	۱	۱	۳	۱	تحلیل رگرسیون و سری‌های زمانی
۷	-	-	-	-	-	۱	۱	۴	۱	-	آزمون نسبت‌ها (دوجمله‌ای)
۶	۲	۱	-	-	-	-	-	-	۲	۱	توصیفی / ابتدایی
۶	۲	۱	-	-	-	-	۲	۱	-	-	تحلیل عاملی
۴	۳	۱	-	-	-	-	-	-	-	-	مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM)
۳	۱	۱	-	۱	-	-	-	-	-	-	تحلیل محتوا و روش‌های کیفی
۳	۱	-	۱	-	-	-	-	۱	-	-	روش‌های ناپارامتریک
۳	۱	-	۱	-	۱	-	-	-	-	-	تحلیل کوواریانس
۲	-	-	۱	۱	-	-	-	-	-	-	روش‌های پژوهش عملیاتی
۱	۱	-	-	-	-	-	-	-	-	-	تحلیل مارکوف
۳۲۳	۲۶	۲۱	۴۱	۱۹	۱۸	۳۸	۳۰	۵۹	۳۰	۴۱	مجموع ستون

توضیح: برخی از پایان‌نامه‌ها از بیشتر از یک فن آماری استفاده کرده‌اند.

همچنان که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، حدود ۸۵ درصد از پایان‌نامه‌های مورد بررسی در رشته‌ی مدیریت دولتی، از یکی از فنون همبستگی (۱۳۲ مورد)، تحلیل واریانس (۷۲ مورد) یا آزمون تفاوت میانگین‌ها (۶۹ مورد) استفاده کرده‌اند. این امر نشان می‌دهد که تنوع در استفاده از فنون آماری در پایان‌نامه‌های رشته‌ی مدیریت دولتی بسیار پایین است. علاوه بر این، استفاده از فنون کمی پیشرفته‌تر یا فنون تجزیه و تحلیل کیفی بسیار اندک مورد استقبال بوده است. البته روندهای موجود تا حدودی این مسأله را تأیید می‌کنند که در سال‌های اخیر، تغییراتی در تمایل به نوعی فنون آماری مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها رخ داده است. به طوری که نسبت استفاده از سه فن یادشده در سه سال پایانی تحقیق کنونی (۱۳۸۴ تا ۱۳۸۶) به حدود ۷۴ درصد کاهش یافته است. ایجاد تنوع در فنون آماری مورد استفاده را می‌توان نشانه‌ی تمایل به غنی‌تر شدن تجزیه و تحلیل‌های انجام‌گرفته بر روی پایان‌نامه‌ها تلقی کرد.

شیوه‌ی گردآوری اطلاعات، اندازه‌ی نمونه و روش نمونه‌گیری پایان‌نامه‌ها: از لحاظ شیوه‌ی گردآوری اطلاعات، تعداد ۱۷۷ پایان‌نامه از شیوه‌ی پیمایش فردی و مطالعات میدانی^۱ برای گردآوری اطلاعات استفاده کرده‌اند. ۴ پایان‌نامه از اطلاعات آرشویی^۲ استفاده نموده‌اند و ۳ پایان‌نامه نیز از روش پیمایش تلفنی بهره برده‌اند. از نظر اندازه‌ی نمونه، تعداد ۱۶۱ پایان‌نامه دارای اندازه‌ی نمونه‌ی مشخص هستند. بین پایان‌نامه‌های بررسی‌شده هشت پایان‌نامه فاقد اندازه‌ی نمونه و اندازه‌ی نمونه‌ی ۱۵ پایان‌نامه نیز نامشخص است. حداقل اندازه‌ی نمونه‌ی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد مورد بررسی برابر با ۱۵ و حداکثر اندازه‌ی نمونه برابر با ۵۰۰ بوده است. میانگین، میانه و نمای اندازه‌ی نمونه‌ی پایان‌نامه‌های بررسی‌شده به ترتیب عبارتند از: ۱۲۹، ۱۰۰ و ۹۰. از نظر روش نمونه‌گیری ۱۶۷ پایان‌نامه از شیوه‌ی نمونه‌گیری تصادفی و پنج پایان‌نامه نیز از شیوه‌ی نمونه‌گیری غیرتصادفی استفاده کرده‌اند. ۱۰ پایان‌نامه از بین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، فاقد روش نمونه‌گیری و شیوه‌ی نمونه‌گیری دو پایان‌نامه نیز نامشخص است.

ابزارهای گردآوری اطلاعات پایان‌نامه‌ها: به طور تاریخی روال حاکم بر تحقیقات علوم اجتماعی مورد توجه پژوهشگران مدیریت دولتی قرار گرفته است. این روال، در امتداد سنت فلسفی پوزیتیویسم شکل گرفت و مشخصه‌ی آن داشتن فرضیه و آزمون تئوری، کنترل آزمایشی و اعتماد به آمار توصیفی و استنباطی برای رفع نقض از ضعف اعتبار استقرای ناقص در این روش‌هاست. در این سنت فلسفی، از این طرز تلقی حمایت می‌شود

که این روال بهترین رویکرد برای نظریه‌پردازی است (آدامز و وایت، ۱۹۹۴). در این رویکرد، بیش از حد به نمونه‌گیری و جمع‌آوری اطلاعات به پرسشنامه اعتماد می‌شود. در جدول ۵ ملاحظه می‌شود که حدود ۶۸ درصد پایان‌نامه‌ها از ابزار پرسش‌نامه (مورد ۱۷۴) برای گردآوری اطلاعات استفاده کرده‌اند. از «مصاحبه» در حدود ۱۷ درصد (مورد ۴۳)، «مطالعه‌ی اسناد و مدارک» در حدود ۱۴ درصد (مورد ۳۶) و «مشاهده» حدود دو درصد (مورد ۴) برای گردآوری اطلاعات تحقیق استفاده شده است. در روند استفاده از پرسش‌نامه طی سال‌های مورد بررسی (۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶)، نوعی ثبات نسبی مشاهده می‌شود. ولی استفاده از سایر ابزارهای گردآوری اطلاعات، در طی ده سال مورد بررسی، نوعی روند نزولی مشاهده می‌شود. این امر مؤید این فرضیه است که ابزار پرسش‌نامه هم‌اکنون به مثابه ابزار اصلی گردآوری اطلاعات در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌ی مدیریت دولتی در کانون توجه و مورد اعتماد پژوهشگران است.

جدول ۵ - ابزارهای گردآوری اطلاعات پایان‌نامه‌ها در سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶

مجموع سطر	سال دفاع از پایان‌نامه										ابزار گردآوری اطلاعات
	۸۶	۸۵	۸۴	۸۳	۸۲	۸۱	۸۰	۷۹	۷۸	۷۷	
۱۷۴	۱۴	۱۱	۲۰	۱۱	۱۱	۲۲	۱۵	۳۲	۱۵	۲۳	پرسش‌نامه
۴۳	۱	۱	۲	۴	۲	۸	۵	۱۱	۴	۵	مصاحبه
۳۶	۱	۴	۱	-	۱	۹	۶	۳	۴	۷	مطالعه‌ی اسناد
۴	-	-	-	-	-	-	۲	-	۱	۱	مشاهده
۲۵۷	۱۶	۱۶	۲۳	۱۵	۱۴	۳۹	۲۸	۴۶	۲۴	۳۶	مجموع ستون

توضیح: برخی از پایان‌نامه‌ها از بیشتر از یک ابزار برای گردآوری اطلاعات استفاده کرده‌اند.

سطح تجزیه و تحلیل پایان‌نامه‌ها: تبیین و تفسیر در رشته‌های علوم انسانی تا حد زیادی وابسته به سطح تجزیه و تحلیل نظریه‌پرداز است و یکی از مراحل اساسی در بررسی و نقد هر نظریه، تشخیص سطح تجزیه و تحلیل آن است. نظریه‌ها باید به توصیف دقیق سطوحی بپردازند که در آن‌ها تعمیم امکان‌پذیر است. عدم توانایی در تعیین سطح یا سطوحی که یک نظریه در آن به کار رفته است، موجب بی‌دقتی در تبیین نظریه و سردرگمی در هنگام جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها برای آزمون آن خواهد شد (کلاین و دیگران، ۱۹۹۴). این مهم باید در

تحقیقات سازمان و مدیریت نیز مد نظر قرار گیرد. سازمان‌ها سیستم‌هایی چندسطحی هستند و محققان باید به این مهم توجه نمایند (کلاین و کوزلوسکی، ۲۰۰۰)؛ ولی علی‌رغم انتظاراتی که از نظریه‌پردازان و محققان سازمان برای دقت عمل در تشخیص سطح تحلیل وجود دارد، گاهی پژوهش‌های مدیریتی موجب افزایش سردرگمی و ابهام در ادبیات سازمانی می‌شوند.

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که بیشتر پایان‌نامه‌های رشته‌ی مدیریت دولتی در سطوح تجزیه و تحلیل سازمانی (۱۲۳ مورد) و فردی (۷۳ مورد) تدوین شده‌اند. (جدول ۶). همان‌طور که ملاحظه می‌شود، اکثر پایان‌نامه‌ها (بیش از ۹۱ درصد) موضوع‌ها و مسائلی را در سطوح رفتار فردی (۷۳ مورد) و سازمانی (۱۲۳ مورد) بررسی کرده‌اند. البته این روند در سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶ ثابت نبوده است و سهم نسبی سطح تحلیل سازمانی در این سال‌ها کاهش یافته است؛ یعنی تأکید بر تجزیه و تحلیل در سطح رفتار فردی روند افزایشی را نشان می‌دهد. علاوه بر این، یافته‌های جدول ۶ نشان می‌دهد که تجزیه و تحلیل در سطوح گروه، صنعت، جمعیت سازمانی و کشور به تدریج به سمت صفر میل کرده است.

جدول ۶ - سطح تجزیه و تحلیل پایان‌نامه‌ها در سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶

مجموع سطر	سال دفاع از پایان‌نامه										سطح تجزیه و تحلیل
	۸۶	۸۵	۸۴	۸۳	۸۲	۸۱	۸۰	۷۹	۷۸	۷۷	
۷۳	۱۰	۴	۱۲	۵	۷	۹	۳	۱۱	۵	۷	فردی
۸	۱	-	-	-	۱	۱	۳	۲	-	-	گروهی و واحدی
۱۲۳	۵	۹	۹	۸	۲	۱۸	۱۳	۲۷	۱۳	۱۹	سازمانی
۶	-	-	-	-	۲	۱	۱	۱	-	۱	صنعت‌ها
۱	-	-	-	-	-	-	-	-	۱	-	جمعیت‌های سازمانی
۴	-	۱	-	-	-	۱	۱	-	۱	-	کشورها
۲۱۵	۱۶	۱۴	۲۱	۱۳	۱۲	۳۰	۲۱	۴۱	۲۰	۲۷	مجموع ستون

توضیح: برخی از پایان‌نامه‌ها در بیشتر از یک سطح تجزیه و تحلیل انجام گرفته‌اند.

نتیجه‌گیری

معمولاً دانشجویان به هنگام تدوین پایان‌نامه، برای اولین بار با فرضیه‌سازی و آزمون نظریه آشنا می‌شوند و مهارت‌های آموزشی و تحقیقاتی خود را توسعه می‌دهند. بدین ترتیب

دانشجویان با راهنمایی استادان خود تلاش می‌کنند تا به دانش حوزه‌ی علمی خود بیفزایند. مهم‌ترین مهارت‌هایی که دانشجویان در فراگرد نگارش پایان‌نامه کسب می‌کنند پرورش تفکر انتقادی، افزایش مهارت‌های نظریه‌پردازی و یادگیری روش‌شناسی تحقیق در عرصه‌ی عمل است (کاکمار و دیگران، ۲۰۰۲). نتایج این تحقیق نشان داد که بیشتر پایان‌نامه‌های مدیریت دولتی به بررسی موضوع‌هایی در حوزه‌های منابع انسانی، رفتار سازمانی و تئوری و طراحی سازمان پرداخته‌اند و به موضوع‌ها و پرسش‌های اساسی رشته‌ی مدیریت دولتی توجه بسیار اندکی شده است. متأسفانه شواهد قابل اتکایی دال بر افزایش توجه به مسائل خاص رشته‌ی مدیریت دولتی مشاهده نمی‌شود. این وضعیت متضمن هشدار جدی برای سیاستگذاران توسعه‌ی دانش مدیریت دولتی و اداره‌ی دولت و حکومت است. بررسی موضوع‌های پایان‌نامه‌های رشته‌ی مدیریت دولتی حاکی از آن است که هیچ‌یک از این پایان‌نامه‌ها با برنامه‌ی معین و خط‌مشی تعریف‌شده‌ای تدوین نشده‌اند. بی‌برنامگی دانشکده‌ها موجب می‌شود بسیاری از موضوع‌های مهم، به طور کامل از نگاه محققان پنهان بمانند.

هر چند در بیشتر پایان‌نامه‌های رشته‌ی مدیریت دولتی از یکی از فنون سه‌گانه‌ی همبستگی، تحلیل واریانس یا آزمون تفاوت میانگین‌ها برای تجزیه و تحلیل اطلاعات استفاده شده است، کاهش استفاده از این روش‌ها در سال‌های اخیر، نوید بخش هموار شدن تدریجی راه برای استفاده از فنون آماری پیشرفته‌تر و مناسب‌تر است. علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهند که استفاده از ابزار پرسش‌نامه همچنان متداول است و نسبت استفاده از آن در سال‌های مورد بررسی به طور مداوم افزایش نسبی داشته است. اکثر پایان‌نامه‌ها در یکی از سطوح رفتار فردی یا سازمانی به پژوهش و مطالعه پرداخته‌اند. بدین ترتیب تجزیه و تحلیل در سطوح کلان‌تر مرتبط با موضوع‌های کلان مدیریت دولتی و خط‌مشی‌گذاری، به سمت صفر میل کرده است. رفع این مسأله و توجه به سطوح تحلیل کلان‌تر، نیازمند کوششی بسیار جدی از سوی کسانی است که در فراگرد نگارش پایان‌نامه‌ها دست دارند.

روال‌زدگی و پیروی از موضوع‌ها و روش‌های پیشین نیز، از نوعی روحیه‌ی محافظه‌کاری در پژوهش حکایت می‌کند. چنین روحیه‌ای، مشوق تکرار پژوهش‌های قبلی با داده‌های جدید و بازپردازی طرح‌های پژوهشی اجرا شده است. بدین ترتیب در پایان‌نامه‌های دانشجویان موضوع‌های مرتبط با مدیریت دولتی و حل مسائل عمومی مهجور مانده است. شاید بتوان ادعا کرد که مهم‌ترین معیار برای تناسب موضوع پایان‌نامه با رشته‌ی مدیریت دولتی، اهتمام آن به شناسایی و حل یک مسأله عمومی باشد. موضوع‌های پژوهش‌های مدیریتی باید به

گونه‌ای هدایت شوند که به حل مسائل مدیریتی جامعه کمک نمایند. این پژوهش‌ها باید بتوانند مسائل عمومی را احصا کرده، به کاهش مشکلات آن بینجامند. حکومت نیز یکی از مهم‌ترین ذی‌نفعان این رشته‌ی علمی است و جامعه‌ی علمی مدیریت دولتی باید بتواند پاسخگوی مشکلات حکومت باشد و به کاهش مسائل اداری سازمان‌های وابسته به آن‌ها کمک نماید. ضمن این‌که جامعه‌ی علمی مدیریت دولتی نیز یکی از مهم‌ترین ذی‌نفعان پژوهش‌های این رشته است؛ از این رو باید تلاش شود تا با هدایت بهتر استعدادهای پژوهشی، به ارتقای سطح دانش بنیادی این جامعه علمی کمک شود. اگر پژوهش‌های مدیریتی نتوانند پاسخگوی نیازهای این سه حوزه باشند، هزینه کردن بودجه‌ی عمومی توجیهی نخواهند داشت. در این صورت احتمالاً از پژوهش‌های صوری و فانتزی کم‌هزینه و فاقد تأثیر بر حل مسائل جامعه یا حکومت و فاقد تأثیر بر توسعه‌ی دانش جامعه‌ی علمی، استقبال خواهد شد. در این صورت وضعیتی پیش می‌آید که چون دانشگاه نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای واقعی جامعه یا حکومت باشد، برای توجیه وجدان خود (به منزله‌ی جامعه‌ی علمی) به تعریف مسائلی روی می‌آورد که در حل دوباره و چندباره‌ی آن‌ها خبره شده است. بنابراین، جامعه‌ی علمی قبل از این‌که حلال مشکلات جامعه‌ی واقعی باشد، در نقش تعریف‌کننده‌ی مشکلات کاذب به مثابه موضوع پژوهش‌های علمی، ظاهر می‌شود.

هر چند هدف اصلی پژوهش کنونی، ارزیابی کیفیت پایان‌نامه‌های مدیریت دولتی نبوده است، اما یافته‌های این تحقیق را نمی‌توان بی‌ارتباط به این مهم دانست. به ندرت در قلمرو حرفه‌ای دانشگاه‌ها مشاهده شده است که تلاش‌های علمی مقالات علمی-پژوهشی جامعه‌ی علمی را به سمت خودارزیابی انتقادی جهت‌دهی کنند. ایجاد این فضای خودانتقادی، جهت یافتن جایگاه اصلی رشته‌ی مدیریت دولتی در جامعه و هویت‌بخشی به آن در دانشگاه‌ها از اهمیت فراوانی برخوردار است. شکی نیست که در رشته‌ی مدیریت دولتی، یکی از پرسش‌های اساسی این است که چطور محققان آینده، برای توسعه‌ی این دانش و آموزش مهارت‌های حرفه‌ای، پرورش داده شوند. از این رو در تلاش برای پاسخ به این مهم، می‌توان ادعا کرد که از بین نقش‌های متنوع فعال در گروه‌ها یا دانشکده‌های مدیریت دولتی، نقش «هدایت پایان‌نامه‌ها» از اهمیت حیاتی برخوردار است.

پی‌نوشت‌ها

۱. اصطلاح میدانی در این‌جا به مفهوم ارتباط مستقیم محقق با پدیده‌های مورد مطالعه به کار رفته است.
۲. اصطلاح مطالعات آرشیوی در این‌جا برای اشاره به تحقیقاتی استفاده شده است که در آن‌ها به گردآوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات و اسناد آرشیوی پرداخته می‌شود.

منابع

- نیلی، محمدرضا، نصر، احمدرضا و اکبری، نعمت‌الله. (۱۳۸۶). بررسی کیفیت راهنمایی پایان‌نامه‌های دوره‌ی کارشناسی ارشد. *دانشور رفتار*. سال چهاردهم، شماره ۳۴، ۱۱۱-۱۲۲.
- Adams, G. B., & White, J. D. (1994). Dissertation research in public administration and cognate fields: An assessment of methods and quality. *Public Administration Review*, 54(6), 565-576.
- Baloglu, S., & Assante, L. M. (1999). A content analysis of subject areas and research methods used in five hospitality management journals. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 23, 53-70.
- Brause, R. S. (2000). Writing your doctoral dissertation: Invisible rules for success. *Falmer Press*.
- Chang, P. L., & Hsieh, P. N. (1997). A qualitative review of doctoral dissertation on management in Taiwan. *Higher Education*, 33, 115-136.
- Cleary, R. E. (1992). Revisiting the doctoral dissertation in public administration: An examination of the dissertations of 1990. *Public Administration Review*, 52(1), 55-62.
- Cleary, R. E. (2000). The public administration doctoral dissertation reexamined: An evaluation of the dissertations of 1998. *Public Administration Review*, 60(5), 446-455.
- Daft, R. L., Griffin, R. W., & Yates, V. (1987). Retrospective accounts of research factors associated with significant and not-so-significant research outcomes. *Academy of Management Journal*, 30, 763-786.
- Grazer, W. F., & Stiff, M. R. (1987). Statistical analysis and design in marketing journal articles. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 69-73.
- Isaac, P. D., Quinlan, S. V., & Walker, M. M. (1992). Faculty perceptions of the doctoral dissertation. *The Journal of Higher Education*, 63(3), 241-268.
- Kacmar, K. M., Domke-Damonte, D.J., Valle, M., & Mahoney, J. D. (2002). Exploring dissertation process outcomes. *Journal of Management Inquiry*, 11(3), 317-327.

- Klein, K. J., Dansereau, F., & Hall, R. J. (1994). Levels issues in theory development, data collection and analysis. *Academy of Management Review, 19*, 195-229.
- Klein, K. J., & Kozloski, S. W. J. (2000). A multilevel approach to theory and research in organizations. In K. J. Klein & S. W. J. Kozloski (Eds.), *Multilevel theory, research, and methods in organizations*. Jossey-Bass.
- Reid, L. J., & Andereck, K. L. (1989). Statistical analyses use in tourism research. *Journal of Travel Research, 27*(2), 21-24.
- Rowley, J., & Slack, F. (2004). What is the future for undergraduate dissertations? *Education & Training, 46*(4), 176-181.
- Sheppard, J. P., Nayyar, P. R., & Summer, C. E. (2000). Managing your doctoral program: A practical orientation. *Production and Operations Management, 9*(4), 414-437.
- Stock, J. R., & Broadus, C. J. (2006). Doctoral research in supply chain management and/or logistics-related areas. *Journal of Business Logistics, 27*(1), 139-151.

^۱ اصطلاح میدانی در اینجا به مفهوم ارتباط مستقیم محقق با پدیده‌های مورد مطالعه به کار رفته است.
^۲ اصطلاح مطالعات ارضیوی در اینجا برای اشاره به تحقیقاتی استفاده شده است که در آنها به گردآوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات و اسناد ارضیوی پرداخته می‌شود.